

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

DÜNYA ZATÜRRE GÜNÜ

-12 Kasım-

“Zatürre önlenabilir ve tedavi edilebilir olmasına karşın halen büyük çapta ölümlere neden olan bir hastalık”

Zatürre (pnömoni); akciğerleri etkileyen akut bir solunum yolu enfeksiyonu olup dünyada çocuk ve erişkinlerde ölüme en sık neden olan enfeksiyon hastalıklarının başında gelmektedir. Bakteriler ve virüsler zatürrenin yaygın nedenleriyken, mantarlar ve parazitler de daha az olarak zatürreye neden olmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre zatürre, 2019 yılında 5 yaşı altı 740 180 çocuğun ölümüne neden olmuş ve 5 yaşı altı çocuk ölümlerinin %14'ünü, 1-5 yaşı arasındaki çocuk ölümlerinin %22'sini oluşturmuştur. Küresel hastalık yükü hesaplamalarına göre 2021'de 502 000'i beş yaşı altı çocuk olmak üzere 2,2 milyon kişi zatürre nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise 2022 yılında 410 00'den fazla kişinin ölüm nedenininin zatürre olduğu belirtilmiştir.

Zatürre, genellikle enfekte kişilerle doğrudan temas ile bulaşırken, öksürük veya hapsirikle havaya karışan damlacıklar yoluyla da yayılabilir. Ayrıca zatürre, özellikle doğum sırasında ve sonrasında kan yoluyla da bulaşabilir.

Zatürre açısından beş yaşı altı çocuklar ve 65 yaşı üstü erişkinler risk altındadır. Çocuklarda yaşı düştükçe, 65 yaşı üstü bireylerde de yaşı arttıkça risk artmaktadır. Diyabet, kalp ya da akciğer hastalıkları gibi kronik hastalığı olanlar, bağışıklık sistemi zayıflamış kişiler de zatürre açısından risk taşımaktadır. Sigara içmek, sigara dumanına maruz kalmak, hasta kişiyle temas, kalabalık ve havasız kapalı ortamlar da riskli olarak değerlendirilmektedir.

Zatürre olan kişilerde; öksürük, nefes alırken veya öksürürken göğüs ağrısı, ateş veya titreme, yorgunluk, nefes darlığı, balgam çıkarma, mide bulantısı, kusma görülebilmektedir. Bununla birlikte 5 yaşı altı çocuklarda ve özellikle bebeklerde zatürre, hızlı nefes alma veya nefes alırken alt göğüs duvarının içe çekilmesi, hırıltı, beslenememe, bilinç kaybı, hipotermi ve konvülsiyona da neden olabilmektedir.

Zatürre çoğunlukla; korunabilir, basit müdahalelerle önlenabilir ve tedavi edilebilir bir hastalıktır.

Hastalık tanısı için fizik muayene, laboratuvar tetkikleri ve akciğer görüntülemeleri birlikte değerlendirilmektedir. Hastalığın şiddetine göre ayaktan ya da hastanın yatışını gerektirecek şekilde tedavi planı oluşturularak uygun tedavi hızla başlanmalıdır. Tedavide bakteriyel kaynaklı enfeksiyonlarda etkene uygun antibiyotikler oldukça kritik öneme sahipken, viral kaynaklı zatürrelerde antiviral tedaviler kullanılabilir. Ayrıca gerekli durumlarda sıvı ve oksijen tedavisi gibi destek tedaviler verilebilmektedir.

Zatürre etkenlerine karşı bağışıklama zatürre hastalığına karşı en etkin koruyucu yaklaşımdır. Çocukluk dönemi aşı takviminde yer alan pnömokok, haemophilus influenzae tip b (Hib), kızamık ve boğmaca, erişkin bağışıklamasında özellikle riskli gruplar için grip (influenza) ve pnömokok aşılması zatürreyle mücadelede oldukça önemlidir. Kronik hastalığı olanlar, 65 yaşı üstü bireyler, dalağı

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

alınanlar ya da dalağı sağlıklı çalışmayanlar, bağışıklık sistemini etkileyen ilaç kullananlar için pnömokok aşısı önerilmektedir. Grip (influenza) aşısıyla ise sağlık çalışanları, gebeler, 5 yaş altı çocuklar, kronik hastalığı olanlar gibi riskli gruplar öncelikli olarak aşılanmalıdır.

Aşılamanın yanı sıra yeterli ve dengeli beslenme, bebeklerin ilk altı ay sadece anne sütü ile beslenmesi de immün sistemin güçlenmesi için oldukça önemlidir. Ayrıca ellerin düzenli olarak su ve sabunla yıkanması, öksürürken veya hapşırırken mendil kullanılması, sigara içilmemesi ve sigara dumanıyla temasın sınırlandırılması, kapalı mekanların uygun şekilde havalandırılması ve gerekli diğer hijyen koşullarının takibi zatürreden koruyucu diğer yaklaşımlardır.

Her yıl Dünya Zatürre Günü'nde, zatürre hastalığı ve mücadelesi hakkında farkındalık oluşturmak ve hastalığa karşı koruma, tedavi ve önleme müdahalelerini teşvik etmek amacıyla 2009'dan bu yana etkinlikler düzenlenmektedir. 2024 yılı için Dünya Zatürre Günü'nde, zatürreyle mücadelede ortaklık vurgusu ön plana ıkmiş olup kurtarıcı müdahalelerin kapsamını artırmak için birden fazla kuruluşu birlikte çalışmaya teşvik etmeye odaklanılmaktadır.

HASUDER Bulaşıcı Hastalıklar Grubu adına Dr. Öğr. Üyesi Didem Daymaz tarafından hazırlanmıştır.

Kaynaklar:

1. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) https://www.who.int/health-topics/pneumonia/#tab=tab_1
Erişim:09.11.24
2. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/pneumonia>
Erişim:09.11.24
3. Every Breath Counts <https://stopppneumonia.org/latest/world-pneumonia-day/> Erişim:09.11.24
4. Every Breath Counts <https://stopppneumonia.org/latest/world-pneumonia-day-2024/>
Erişim:09.11.24
5. Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (CDC)<https://www.cdc.gov/pneumonia/about/index.html> Erişim:10.11.24
6. Hajjeh, R., & Whitney, C. G. (2012). Call to action on world pneumonia day. Emerging Infectious Diseases, 18(11), 1898.
7. www.stopppneumonia.org
8. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/duenya-zaturre-guenue.html> Erişim:11.11.24